

MINISTERSTWO GOSPODARKI

**Kierunki rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce w latach
2010-2020**

**Dokument przygotowany we współpracy
z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.

Warszawa 2010

Spis treści

1. Cel dokumentu	3
2. Przewidywane efekty	4
3. Adresaci dokumentu.....	5
4. Potencjał energetyczny biogazu	6
5. Koszt realizacji Kierunków	7
6. Mechanizmy realizacji celów	8
6.1. Stworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia badań nad doskonaleniem technologii wytwarzania biogazu	8
6.2. Zmiany prawne.....	9
6.3. Funkcjonujące finansowe wsparcie budowy biogazowni rolniczych	13
7. Działalność informacyjno – edukacyjna w zakresie budowy i eksploatacji instalacji biogazowni rolniczych	20
7.1. Działania adresowane do społeczeństwa.....	20
7.2. Działania adresowane do rolników i producentów rolnych	21
7.3. Działania adresowane do samorządów i przedsiębiorców	21
8. Działania pozostałe	22
8.1. Realizacja i aktualizacja Kierunków	22
8.2. Instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań Kierunków	23

1. Cel dokumentu

Dokument wychodzi naprzeciw podnoszonym postulatom o konieczności ustanowienia systemu promującego i wspierającego produkcję biogazu rolniczego i wykorzystanie go do produkcji energii elektrycznej i ciepła. Celem „Kierunków rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce w latach 2010-2020”, zwanych dalej „Kierunkami” jest: stworzenie optymalnych warunków do rozwoju instalacji wytwarzających biogaz rolniczy (opracowanie wskazuje zmiany prawne, które należy dokonać w polskim systemie prawnym, aby zoptymalizować proces budowy instalacji biogazowych); wskazanie możliwości współfinansowania tego typu instalacji ze środków publicznych (krajowych oraz Unii Europejskiej - dokument nie tworzy funduszy celowych, a wskazuje na istniejące już instrumenty budżetowe) oraz przeprowadzenie stosownych działań edukacyjno-promocyjnych w zakresie budowy i eksploatacji biogazowni rolniczych. Wdrożenie Kierunków jest niezbędnym elementem procesu utworzenia do 2020 roku średnio jednej biogazowni rolniczej w każdej gminie wykorzystującej biomasę pochodzenia rolniczego, przy założeniu posiadania przez gminę odpowiednich warunków do uruchomienia takiego przedsięwzięcia. Przewiduje się, że biogazownie będą powstawać w tych gminach, na których terenach występują duże zasoby areалу, z którego można pozyskiwać biomasę, co jest swego rodzaju harmonizacją działań krajowych rządu z priorytetami Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej.

Sposób wykorzystania biogazu rolniczego jest zależny od wielu czynników charakterystycznych dla lokalizacji poszczególnych inwestycji (odległość od sieci przesyłowej, ogólnego i lokalnego zapotrzebowania na energię elektryczną lub ciepło, itp.), dlatego też Kierunki nie przesądzają o minimalnej czy też maksymalnej mocy instalowanych urządzeń biogazowych, jak też o sposobie wykorzystania wytworzonego biogazu rolniczego (oczyszczenie i dostarczenie do sieci, wytworzenie energii elektrycznej i/lub ciepłej). Kierunki nie określają uwarunkowań, celów i kierunków rozwoju w obszarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, jak również nie odnoszą się do rozwoju regionów i rozwoju przestrzennego. Decyzje te pozostają w gestii inwestorów zarządzających konkretnymi inwestycjami.

Priorytet dla spraw związanych z energetyką odnawialną znalazł wyraz w przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r. „Polityce energetycznej Polski do 2030 roku”. Jednym z głównych celów polityki energetycznej w tym obszarze jest wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% oraz

w rynku paliw transportowych do 10% w 2020 roku. W Programie działań wykonawczych na lata 2009-2012 stanowiącym załącznik do „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” zawarte zostały konkretne działania mające na celu realizację powyższych założeń. Znaczna ich część związana jest z wdrożeniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. Urz. UE L 140 z 5.6.2009, str. 16—62.). Kierunki, zgodnie z *Deklaracją Zielonego Wzrostu* przyjętą w dniu 25 czerwca 2009 roku na spotkaniu Ministrów-członków Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), są elementem promowania bardziej ekologicznego wzrostu gospodarczego, pozytywnego wpływu na rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zredukowania emisji gazów cieplarnianych. Ponadto realizacja działań zawartych w Kierunkach może zwiększyć tempo (osłabionego w ostatnim czasie przez globalny kryzys gospodarczy i finansowy) rozwoju gospodarczego Polski.

2. Przewidywane efekty

Wykonanie założonych celów pozwoli na:

- a) poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju przez zwiększenie zaopatrzenia w energię na odnawialnych nośnikach energii wytwarzanych z surowców krajowych;
- b) oparcie znaczącej części dostaw gazu, energii elektrycznej i energii cieplnej oraz biogazu rolniczego jako paliwa transportowego na wielu lokalnych wytwórniach biogazu, co stworzy możliwość dostawy biogazu rolniczego o jakości gazu ziemnego dla wielu mieszkańców wsi i miasteczek oraz podmiotów gospodarczych;
- c) tworzenie tzw. lokalnych łańcuchów wartości dodanej m.in. przez aktywizację gospodarczą wsi oraz zwiększenie zatrudnienia wśród społeczności lokalnej oraz jednostek gospodarczych branży rolniczej i związanej z energetyką odnawialną (green jobs);
- d) pobudzenie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości związanej z wykorzystaniem lokalnie generowanego ciepła;
- e) poprawę infrastruktury energetycznej i wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa (tzw. rozproszona infrastruktura energetyczna);

- f) wytwarzanie istotnych ilości energii elektrycznej i ciepłej z surowców niekonkurujących z rynkiem żywności, określanych jako produkty uboczne rolnictwa oraz pozostałości przemysłu rolno-spożywczego;
- g) wykorzystanie możliwości rolnictwa przyjaznego środowisku na obszarach Natura 2000 w celu rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- h) wzrost dochodów własnych samorządów gminnych;
- i) pozyskanie znacznych ilości wysokiej jakości przyjaznych dla środowiska nawozów organicznych w formie pozostałości pofermentacyjnych substratu pochodzenia rolniczego oraz w formie granulatu;
- j) energetyczne wykorzystanie pozostałości organicznych, które emitują do środowiska gazy cieplarniane.

3. Adresaci dokumentu

Kierunki skierowane są do:

- a) organów administracji rządowej i samorządowej odpowiedzialnych za stworzenie warunków do stabilnych dostaw energii elektrycznej i ciepłej w oczekiwanej przez odbiorców ilości i jakości oraz rozwój energetyki rozproszonej;
- b) odbiorców energii:
 - gospodarstw domowych,
 - rolników i producentów rolnych,
 - przedsiębiorstw użyteczności publicznej,
 - podmiotów gospodarczych;
- c) dostawców surowców energetycznych oraz wytwórców i dystrybutorów energii elektrycznej i ciepłej:
 - rolników i producentów rolnych,
 - podmiotów zainteresowanych inwestowaniem w wytwórnie biogazu rolniczego,
 - regionalnych agencji energetycznych,
 - sieciowych dystrybutorów energii elektrycznej, energii ciepłej i gazu;
- d) prywatnego sektora finansowego;
- e) organizacji i stowarzyszeń działających w branżach objętych Kierunkami.

4. Potencjał energetyczny biogazu

Szansą na rozwój wykorzystania biogazu rolniczego w Polsce jest duży potencjał energetyczny krajowego rolnictwa. Teoretyczny potencjał surowcowy szacuje się na możliwość wytworzenia 5 mld m³ biogazu¹. Potencjał ten zakłada wykorzystanie w pierwszej kolejności produktów ubocznych rolnictwa, płynnych i stałych odchodów zwierzęcych oraz produktów ubocznych i pozostałości przemysłu rolno-spożywczego. Równocześnie z wykorzystaniem tych surowców przewiduje się prowadzenie upraw roślinnych, w tym określanych jako energetyczne, z przeznaczeniem na substrat dla biogazowni. Jest to możliwe docelowo na około 700 tys. ha, co pozwoli na pełne zabezpieczenie krajowych potrzeb żywnościowych oraz pozyskanie dodatkowych surowców niezbędnych do wytwarzania biopaliw i biogazu rolniczego.

Realnie dostępny potencjał surowcowy produkcji biogazu, zawarty w produktach ubocznych rolnictwa i pozostałościach przemysłu rolno – spożywczego, wynosi około 1,7 mld m³ biogazu rocznie. W Polsce zużywa się rocznie około 14 mld m³ gazu ziemnego, w tym odbiorcy indywidualni z terenów wiejskich wykorzystują około 500 mln m³ gazu. Szacowana ilość biogazu po oczyszczeniu mogłaby pokryć około 10 % zapotrzebowania kraju na gaz lub w całości zaspokoić potrzeby odbiorców z terenów wiejskich oraz dostarczyć dodatkowo 125 tys. MW_{he} (energii elektrycznej) i 200 tys. MW_{hc} (energii cieplnej).

W szacunkach potencjału energetycznego krajowego rolnictwa uwzględniono zmiany jakie wynikają z rozwoju budownictwa mieszkaniowego, usług i produkcji przemysłowej oraz infrastruktury transportowej. W szacunkach przyjęto, że wzrost popytu w naturalny sposób wywoła wzrost podaży (w tym przypadku produkcji i dostaw surowców energetycznych).

Wymaga również zaznaczenia, iż zwiększenie wykorzystania biogazu rolniczego powstałego z produktów ubocznych rolnictwa, płynnych i stałych odchodów zwierzęcych oraz pozostałości przemysłu rolno-spożywczego przyczyni się do wzrostu dochodów rolników przez wykorzystanie niezagospodarowanych dotychczas potencjalnych pozostałości energetycznych oraz pozwoli na zachowanie podstawowej funkcji rolnictwa - produkcja żywności.

Wykorzystanie ww. potencjalnych pozostałości energetycznych do produkcji biogazu rolniczego chroni środowisko przed zanieczyszczeniem. W procesach powstawania biogazu rolniczego wykorzystywane są substraty, których nie można wykorzystać w inny sposób oraz

¹ Informacja przekazana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

stwarzałyby problemy z ich utylizacją lub mogły stanowić zagrożenie dla środowiska podczas składowania (gnojowica czy gnojówka). Wykorzystywanie ich do produkcji biogazu rolniczego rozwiązuje problem odpadów organicznych i jednocześnie pozwala na pozyskanie znacznych ilości wysokiej jakości przyjaznych dla środowiska nawozów organicznych w formie pozostałości pofermentacyjnych substratu pochodzenia rolniczego oraz w formie granulatu.

Ponadto biorąc pod uwagę „Prognozę zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030 roku” stanowiącą załącznik nr 2 do „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” w zakresie zapotrzebowania na energię finalną brutto z biogazu w wytworzeniu energii elektrycznej i ciepła w 2020 roku w wysokości około 850 ktoe, wielkość unikniętych emisji CO₂, w związku z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła z paliw kopalnych, szacuje się na około 3 400 000 ton rocznie.

5. Koszt realizacji Kierunków

Działania zmierzające do osiągnięcia celów dokumentu należy rozpatrywać przede wszystkim w kategoriach ekonomicznych. Nakłady inwestycyjne niezbędne do budowy jednej biogazowni (wraz z instalacją oczyszczającą biogaz rolniczy), o mocy wyliczeniowej 1 MW_{el}, wytwarzającej rocznie około 3,5 – 3,8 mln m³ biogazu rolniczego (o zawartości metanu od 52% do 60%) stanowiącego równowartość około 2,5 mln m³ biogazu o parametrach jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego (zawartość metanu około 98%), szacowane są na ok. 10 – 15 mln PLN. Z powyższego wynika, że inwestycje w biogazownie rolnicze zlokalizowane w kraju posiadające potencjał wytwórczy 1 mld m³/rocznie biogazu rolniczego o parametrach jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego wymagają nakładów ogółem rzędu 4 – 6 mld PLN. Sposób wykorzystania wytworzonego biogazu rolniczego, czy to przez wtłoczenie do krajowej sieci dystrybucyjnej gazu lub infrastruktury przesyłowo-dystrybucyjnej gazu administrowanej przez samorządy lokalne, czy to przez wytworzenie energii elektrycznej lub ciepłej pozostaje w gestii inwestorów.

Założenie wsparcia publicznego (np. ze środków funduszy strukturalnych z uwzględnieniem stosownej pomocy publicznej regionalnej lub krajowej) na poziomie 50% kwalifikowanych kosztów inwestycji oznacza zapotrzebowanie na te środki na poziomie ok. 2 – 3 mld PLN. Przyjęcie w dokumencie założenia wyższej ogólnej mocy instalowanych urządzeń wytwórczych oznacza potrzebę odpowiedniego powiększenia niezbędnych środków inwestycyjnych i wspierających. Analiza kosztów wskazuje, że inwestycje oparte na bardziej

wyrafinowanych technologiach (np. zamknięty obieg wody, pozostałości substratu po fermentacji – przetwarzane na granulowany nawóz organiczny), jak również biorąc pod uwagę pochodne kosztów projektu (np. wydatki na przyłączenia biogazowni rolniczych do systemu elektroenergetycznego lub do krajowej sieci dystrybucyjnej gazu), mogą zwiększyć całkowity wydatek inwestycji o około 15 – 20%.

Czas pracy urządzeń do wytwarzania biogazu rolniczego w stosunku rocznym wynosi do 95% (przy sprawności urządzeń kogeneracyjnych około 80%²). Szacuje się, iż roczna stopa zwrotu z inwestycji w biogazownie rolnicze wynosi około 15% (przy założeniu całkowitej sprzedaży podmiotom zewnętrznym energii elektrycznej i ciepła lub też wtłoczenia do sieci gazowej uszlachetnionego biogazu rolniczego wraz z prawem nabycia stosownych świadectw pochodzenia energii z odnawialnych źródeł), co daje średnio 7 – 9 letni okres zwrotu całej inwestycji kapitałowej.

6. Mechanizmy realizacji celów

Szybki rozwój biogazowni rolniczych oraz możliwości wykorzystania biogazu rolniczego ogranicza szereg barier stanowiących zespół czynników o charakterze psychologicznym, społecznym, instytucjonalnym, prawnym i ekonomicznym. Rozwój biogazowni rolniczych oparty będzie zasadniczo na usunięciu barier instytucjonalno-prawnych oraz na odpowiednio dobranych bodźcach ekonomicznych, które wpłyną na powstanie rynku usług i zaplecza technicznego dla instalacji biogazowych. Za dostawą tego nośnika energii, wytworzonego w biogazowniach rolniczych, do gazowych sieci dystrybucyjnych przemawia z jednej strony rachunek ekonomiczny i ekologiczny związany z ograniczeniem strat występujących przy przetwarzaniu gazu na energię elektryczną i ciepłą, a z drugiej strony możliwość dostaw tego nośnika energii m.in. dla gospodarstw domowych na wsiach i w małych miasteczkach dotychczas pozbawionych takich możliwości.

6.1. Stworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia badań nad doskonaleniem technologii wytwarzania biogazu

Wytwarzanie biogazu rolniczego charakteryzuje się różnym stopniem rozwoju, dużą różnorodnością w zakresie mocy, sprawności, wydajności i awaryjności urządzeń, oraz znacznym zróżnicowaniem wysokości nakładów inwestycyjnych. Istotnym czynnikiem

² Informacja odnośnie kosztów realizacji programu przekazana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

warunkującym sukcesywny rozwój instalacji biogazowych jest ich niezawodność i wysoka sprawność procesów mikrobiologicznych zachodzących w bioreaktorach. Dlatego też niezbędne jest wsparcie nauki w zakresie realizacji programów badawczych i demonstracyjnych związanych z wdrażaniem nowych technik i technologii wykorzystywanych do produkcji biogazu rolniczego, a szczególnie modyfikacja krajowych priorytetów naukowo-badawczych i dostosowywanie ich do kierunków rozwoju nauki. Istotnym elementem będzie wykonanie zadań badawczych w ramach Strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych „Zaawansowane technologie pozyskiwania energii” prowadzonego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Priorytetowym założeniem ww. programu jest opracowanie rozwiązań technologicznych, których wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego UE - 3x20.

Ponadto rozwój procesów techniczno-technologicznych powinien zawierać się w:

- a) udoskonaleniu fermentacji metanowej;
- b) udoskonaleniu pozyskiwania biogazu z różnego rodzaju substratów pochodzenia rolniczego;
- c) udoskonaleniu sposobów wykorzystania produktu pofermentacyjnego;
- d) udoskonaleniu monitoringu parametrów fermentacji zachodzących w komorach fermentacyjnych;
- e) udoskonaleniu technologii konwersji biogazu do energii elektrycznej i ciepła;
- f) udoskonaleniu procesu oczyszczania biogazu do biometanu;
- g) udoskonaleniu szeregu technik informatycznych w celu optymalizacji, dozoru i stabilizacji całego procesu biogazowni.

6.2. Zmiany prawne

Rozwiązania mające usprawnić procesy rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biogazowni rolniczych zawarte zostały w ustawie z dnia 8 stycznia 2010 roku *o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 21, poz. 104). Ustawa przewiduje m.in. określenie podstaw prawnych oraz warunków przyłączenia do sieci dystrybucyjnej gazowej instalacji wytwarzania biogazu rolniczego przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłem lub dystrybucją paliw gazowych. W przedmiotowej ustawie zawarto instrument wsparcia w postaci skorelowania systemu promocji biogazu rolniczego z funkcjonującym systemem świadectw pochodzenia energii elektrycznej wytworzonej w OZE, który z pewnością stanie się istotnym bodźcem dla

potencjalnych inwestorów do realizacji przedsięwzięć w zakresie budowy biogazowni. Biogaz rolniczy oczyszczony do parametrów jakościowych gazu ziemnego wysokometanowego lub gazu zaazotowanego będzie tłoczony do sieci dystrybucyjnych lub lokalnych instalacji wybudowanych z inicjatywy samorządów. Jednocześnie ustawa przewiduje wprowadzenie przepisów, na podstawie których działalność gospodarza w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego lub energii elektrycznej z biogazu rolniczego będzie wykonywana na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem biogazu rolniczego. Organem prowadzącym rejestr oraz odpowiedzialnym za monitoring i kontrolę przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem biogazu rolniczego będzie Prezes Agencji Rynku Rolnego.

Mając na uwadze przepisy dotyczące przyłączania biogazowni do systemu elektroenergetycznego, ustawa obejmuje m.in.:

- wprowadzenie instytucji zaliczki na poczet opłaty za przyłączenie do sieci. Konieczność wprowadzenia takiego rozwiązania została spowodowana faktem spekulacyjnego rezerwowania miejsc i mocy przyłączeniowych w systemie elektroenergetycznym. Wprowadzony w ustawie obowiązek wnoszenia zaliczki na poczet opłaty za przyłączenie powinien umożliwić uwolnienie części mocy przyłączeniowych i ograniczyć na przyszłość to niekorzystne zjawisko;
- zdyscyplinowanie przedsiębiorstw sieciowych do przestrzegania terminów wydawania warunków przyłączenia do sieci. Za ich niedotrzymanie wymierzana będzie kara pieniężna w wysokości co najmniej 3000 zł za każdy dzień zwłoki;
- zapewnienie pełnej transparentności procesu przyłączania do sieci elektroenergetycznej przez fakt, że przedsiębiorstwa zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej będą obowiązane zapewnić publiczną dostępność informacji m.in.: o podmiotach ubiegających się o przyłączenie, lokalizacji przyłączenia, mocy przyłączeniowej oraz datach - wydania warunków przyłączenia.

Jednakże barierą, na którą wciąż napotykają inwestorzy planujący budowę instalacji biogazowych są mało sprzyjające akty prawne, które wyznaczają procedury prawno-administracyjne związane z wdrażaniem technologii i lokalizacją instalacji wykorzystujących OZE. Do niezbędnych zmian w przepisach prawa koniecznych dla skutecznej realizacji celów określonych w Kierunkach należą :

- a) Wydanie aktu wykonawczego w zakresie m.in. parametrów jakościowych biogazu rolniczego wprowadzonego do sieci dystrybucyjnej gazowej oraz sposobu przeliczania ilości wytworzonego biogazu rolniczego na ekwiwalentną ilość energii elektrycznej wytworzonej w OZE wynikającego z zapisów ustawy z dnia 8 stycznia 2010 roku o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 21, poz. 104);
- b) W związku z obowiązkiem wdrożenia do krajowego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. *w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy*, wprowadzenie stosownych regulacji z zakresu gospodarki odpadami uwzględniających potrzebę rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce, co stanowić będzie element procesu legislacyjnego konkretnych aktów prawnych w tym zakresie;
- c) Zmiana rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich *usytuowanie* (Dz.U. Nr 132, poz. 877 oraz z 2009 r. Nr 108, poz. 907) w zakresie doprecyzowania przepisów odnoszących się do biogazowni;
- d) Zmiana rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. - *w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)* (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 oraz z 2009 r. Nr 59, poz. 489) w celu objęcia działalności produkcji biogazu;
- e) W związku z obowiązkiem wdrożenia do krajowego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. *w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE*, rozważenie wprowadzenia zmian do instrumentów związanych ze wsparciem finansowym rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce, co stanowić będzie element procesu legislacyjnego konkretnych aktów prawnych w tym zakresie;
- f) Wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. *o nawozach i nawożeniu* (Dz. U. Nr 147, poz. 1033) w zakresie:
- ograniczenia obowiązku zatwierdzania przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze planów nawożenia, w których wykorzystane będą pozostałości pofermentacyjne pochodzące z biogazowni rolniczych,

- rozszerzenia definicji nawozów naturalnych o przetworzone i nieprzetworzone produkty powstałe w biogazowni rolniczej w procesie metanowej fermentacji biomasy;
- g) Ustabilizowanie rozwiązań w kwestii procedur administracyjnych przy lokalizacji inwestycji biogazowych;
- h) Rozważenie wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) w celu znaczącego przyspieszenia odtwarzania mocy wytwórczych, tworzenia nowych źródeł, w tym źródeł odnawialnych;

Celem działania jest rozszerzenie katalogu celu publicznego o inwestycje polegające na budowie odnawialnych źródeł energii, a tym samym stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Ponadto znowelizowanie ww. przepisów może przyczynić się do uporządkowania procesów planistycznych, związanych z budową infrastruktury energetycznej, w tym odnawialnych źródeł energii.

- i) Przyjęcie ujednoczonych rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa pożarowego i zabezpieczenia przed wybuchem w biogazowniach rolniczych:
 - w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko* (Dz. U. Nr 257, poz. 2573, z późn. zm.) (wraz z załącznikiem),
 - w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. Nr 75, poz. 690, późn. zm.);
- j) Podjęcie działań na rzecz wprowadzenia zmian do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko:
 - Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna - Działanie 9.1 Wysokosprawne wytwarzanie energii oraz Działanie 9.4 Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, w zakresie obniżenia minimalnej wartości projektu dla inwestycji w zakresie wytwarzania energii elektrycznej

z biomasy lub biogazu oraz rozszerzenie katalogu rodzaju projektów o budowę elektrociepłowni na biomasę lub biogaz,

- **Priorytet X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii - Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii, w zakresie rozszerzenia katalogu rodzaju projektów o budowę linii produkujących urządzenia do wytwarzania m.in. energii elektrycznej i ciepła.**

6.3. Funkcjonujące finansowe wsparcie budowy biogazowni rolniczych

Wysokie koszty przygotowania inwestycji oraz wysokie początkowe nakłady inwestycyjne technologii OZE w zakresie instalacji biogazowych w dużej mierze hamują rozwój energetyki wykorzystującej energię biogazu rolniczego. Poniżej przedstawione są kluczowe instrumenty wsparcia inwestycji związanych z budową instalacji wytwarzających oraz przetwarzających na energię biogaz rolniczy³:

a) Wsparcie biogazowni w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

- **Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna - Działanie 9.1 Wysokosprawne wytwarzanie energii**

Celem działania jest zwiększenie sprawności wytwarzania energii elektrycznej i ciepła przez budowę lub przebudowę jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu, w wyniku której jednostki te będą spełniały wymogi dla wysokosprawnej kogeneracji. W ramach działania wspierane będą projekty dotyczące skojarzonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Beneficjentami pomocy mogą być: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego (JST) oraz ich związki, stowarzyszenia i porozumienia JST, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego. Minimalna wartość projektu – 10 mln PLN. Maksymalna kwota wsparcia - 30 mln PLN.

³ Kompleksowa informacja z zakresu finansowania biogazowni rolniczych ze środków Unii Europejskiej znajduje się w materiale pn. „Przewodnik - Fundusze europejskie na energetykę odnawialną” na: www.mg.gov.pl/Gospodarka/Energetyka oraz poszczególnych dokumentach źródłowych dostępnych na stronie www.mrr.gov.pl Nomenklatura pojęciowa oraz zasady przyznawania dotacji wskazane w Kierunkach są zgodne z przepisami prawa w tym zakresie, w szczególności z regulacjami rozporządzenia Komisji WE Nr 800/2008 z dnia 6 czerwca 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz. Urz. UE L Nr 214 z dnia 09.08.2008, str. 3.).

- **Priorytet IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna - Działanie 9.4 Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych**

W ramach działania wspierane będą inwestycje w zakresie budowy lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła ze źródeł odnawialnych (biogazu i biomasy). W ramach realizowanych projektów wsparcie będzie obejmować przyłącza jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do najbliższej istniejącej sieci. Przyłącze musi stanowić integralną część projektu dotyczącego jednostki wytwarzania energii, niezbędną dla osiągnięcia celów tego projektu. Beneficjentami pomocy mogą być: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego (JST) oraz ich związki, stowarzyszenia i porozumienia JST, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego, kościoły, kościelne osoby prawne i ich stowarzyszenia oraz inne związki wyznaniowe. Minimalna wartość projektu dla inwestycji w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z biomasy lub biogazu – 10 mln PLN. Maksymalna kwota wsparcia - 40 mln PLN.

- **Priorytet X: Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii- Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii**

Głównym celem działania jest usprawnienie dywersyfikacji źródeł energii oraz rozwoju energetyki odnawialnej. Wsparcie udzielane będzie na projekty związane z budową linii technologicznych wytwarzających urządzenia do produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych. W ramach działania, wsparcie uzyskać mogą inwestycje polegające na budowie zakładów produkujących urządzenia do wytwarzania między innymi energii elektrycznej biogazu i biomasy, ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji przy wykorzystaniu biomasy. Beneficjentami pomocy mogą być przedsiębiorcy. Minimalna wartość projektu kwalifikującego się do wsparcia - 8 mln PLN. Maksymalna kwota przyznanego bezzwrotnego wsparcia nie może przekroczyć 30 mln PLN.

- b) Wsparcie biogazowni w ramach Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

W ramach *Programu dla przedsięwzięć w zakresie OZE i obiektów wysokosprawnej kogeneracji – część 1*, przygotowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOSiGW), przewidziano środki na wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych.

Wśród form dofinansowania możliwych do uzyskania przez beneficjenta, wyróżnia się:

- oprocentowane pożyczki;
- udzielenie dofinansowania może być poprzedzone promesa pożyczki.

Kwota pożyczki wynosi od 4 mln zł do 50 mln zł przy założeniu dofinansowania do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Minimalna wartość projektu wynosi 10 mln zł.

Beneficjentami pomocy mogą być: podmioty podejmujące realizacje przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji.

Szczegółowe informacje dotyczące tego programu znajdują się na:

<http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/oze-i-kogeneracja/oze-i-kogeneracja-cz1/>

We współpracy z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizowany jest w NFOŚiGW, *Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i obiektów wysokosprawnej kogeneracji – część 2*. Beneficjentami bezpośrednimi są WFOŚiGW, natomiast beneficjentami ostatecznymi są podmioty podejmujące realizacje przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji. Całkowity koszt przedsięwzięcia wynosi od 0,5 mln zł do 10 mln zł.

Szczegółowe informacje dotyczące tego programu znajdują się na stronie:

<http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/oze-i-kogeneracja/oze-i-kogeneracja-cz2/>

W ramach Systemu Zielonych Inwestycji (GIS), NFOŚiGW pełniący funkcję Krajowego Operatora Systemu Zielonych Inwestycji, realizuje program priorytetowy - biogazownie rolnicze.

W ramach programu NFOŚiGW zakłada dofinansowanie następujących rodzajów działań:

- budowa, rozbudowa lub przebudowa obiektów wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła z wykorzystaniem biogazu rolniczego, z wyłączeniem instalacji odmetanowania składowisk odpadów,
- budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia wynosi 10 mln zł.

Szczegółowe informacje dotyczące tego programu znajdują się na stronie:

http://www2.nfosigw.gov.pl/system-zielonych-inwestycji---gis/programy-priorytetowe/gis-program-biogazownie_rolnicze/

c) Wsparcie biogazowni w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW) jest instrumentem realizacji polityki Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Dokument określa cele, priorytety oraz zasady, na podstawie których będą wspierane działania dotyczące tej problematyki.

Zakres pomocy obejmuje m.in. wytwarzanie lub dystrybucję energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności biogazu albo biomasy. W zakres ten wchodzi koszty inwestycyjne, w szczególności: zakup materiałów i wykonanie prac budowlano-montażowych, zakup niezbędnego wyposażenia. Pomoc może być udzielona gminom lub jednostkom pomocniczym powołanym przez gminy. Wysokość wsparcia może wynieść maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 3 mln PLN dla jednej gminy (na odnawialne źródła energii) w okresie realizacji programu.

• Działanie 121. Modernizacja gospodarstw rolnych

Pomoc udzielana w ramach tego działania dotyczy inwestycji związanych z podjęciem lub modernizacją produkcji artykułów rolnych żywnościowych lub nieżywnościowych, w tym produktów przeznaczonych na cele energetyczne. Wsparcie może być przyznane m.in. na zakup maszyn i urządzeń służących do uprawy, zbioru, magazynowania, przygotowania do sprzedaży produktów rolnych, wykorzystywanych następnie jako surowiec energetyczny lub substrat do produkcji materiałów energetycznych. W zakres przedsięwzięć mogą wchodzić inwestycje w urządzenia służące wytwarzaniu energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby produkcji rolnej w danym gospodarstwie. Oznacza to, że w ramach tego działania pomoc może być udzielona wyłącznie na inwestycje, w których produkcja energii cieplnej czy elektrycznej w biogazowni będzie wykorzystywana do celów wspierania innego rodzaju działalności rolniczej, czyli na potrzeby własne gospodarstwa rolnego.

Beneficjentem działania może być: osoba fizyczna (osoba pełnoletnia, która nie osiągnęła wieku emerytalnego), osoba prawna, spółka osobowa prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania, w okresie realizacji

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, nie może przekroczyć 300 tys. PLN. Minimalna wartość poziomu kosztów kwalifikowanych projektu to 20 tys. PLN.

- **Działanie 123. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej**

Działaniem tym wspierane są inwestycje w zakresie przetwórstwa wyłącznie produktów rolnych na artykuły spożywcze lub produkty nieżywnościowe, w tym również produkty rolne wykorzystywane na cele energetyczne. Inwestycje związane z chemiczną modyfikacją produktów rolnych w procesie produkcji biopaliw, niebędących produktami rolnymi nie będą wspierane w ramach PROW, natomiast mogą być współfinansowane w ramach Funduszy Strukturalnych (m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). W zakres operacji objętych działaniem mogą wchodzić także inwestycje w urządzenia służące wytwarzaniu energii ze źródeł odnawialnych lub produktów odpadowych (biogaz) na potrzeby produkcji w danym zakładzie przetwórstwa rolnego.

Beneficjentem działania może być osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, która:

- posiada zarejestrowaną działalność w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych;
- działa jako przedsiębiorca wykonujący działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 750 pracowników, lub przedsiębiorstwo, którego obrót nie przekracza równowartości w PLN - 200 mln EUR.

Poziom możliwej do uzyskania pomocy w ramach omawianego działania wynosi maksymalnie:

- 25% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo, które realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne.

- **Działanie 312. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw**

Celem działania jest przyczynienie się do wzrostu konkurencyjności obszarów wiejskich oraz zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego tych terenów. Innymi słowy, głównym

celem tego działania jest zwiększenie zatrudnienia na obszarach wiejskich. Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających w zakresie, między innymi wytwarzania produktów energetycznych z biomasy. Ważną kwestią jest fakt, że jednym z kryteriów przyznania pomocy finansowej jest utworzenie, co najmniej jednego miejsca pracy.

Beneficjentem pomocy może być: osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi lub podejmuje działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej dziesięciu osób i mające obrót nieprzekraczający równowartości 2 mln PLN. Pomoc udzielana w ramach tego działania ma formę zwrotu części poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Poziom pomocy nie może przekroczyć 50% wysokości kosztów kwalifikowalnych i jednocześnie nie może być wyższy niż:

- 100 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 200 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie powyżej 2 i mniej niż 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 300 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

- **Działanie 321. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej**

Pomoc finansowa w ramach tego działania jest udzielana przede wszystkim na realizację projektów w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych między innymi biogazu. Celem działania jest poprawa infrastruktury technicznej wsi przyczyniająca się do poprawy warunków życia mieszkańców.

Beneficjentem pomocy może być gmina lub jednostka pomocnicza gminy. Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej gminie, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 3 mln PLN - na projekty w zakresie wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

d) Bank Ochrony Środowiska

Biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie rynku i potrzebę ochrony środowiska Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie (BOŚ S.A.) wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów przygotował ofertę kredytową związaną z inwestycjami w tej właśnie dziedzinie. W ofercie banku odnaleźć można produkty o preferencyjnych warunkach kredytowania (obniżone oprocentowanie), udzielane przede wszystkim dzięki współpracy BOŚ S.A. z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Warunki kredytowania są różne w poszczególnych województwach. Każdy zainteresowany ma prawo ubiegać się o tego rodzaju pomoc. Kredytobiorcą może być osoba fizyczna, przedsiębiorca, jak i jednostka ST (o ile dopuszczają to warunki umowy pomiędzy BOŚ S.A. a poszczególnymi wojewódzkimi funduszami). BOŚ S.A. oferuje także kredyty z linii banków zagranicznych (np. KfW - Kreditanstalt für Wiederaufbau) na długoterminowe inwestycje związane między innymi z odnawialnymi źródłami energii lub innymi projektami inwestycyjnymi o charakterze proekologicznym.

W przypadku braku lub ograniczonych możliwości kredytowania projektów na warunkach preferencyjnych, uzupełniająco oferowane są kredyty komercyjne i inne dostępne produkty Banku. BOŚ S.A. proponuje swoim klientom pomoc fachowców, ekologów banku – kadry inżynierskiej posiadającej doświadczenie w opracowaniu, wspólnie z Klientem, najkorzystniejszych warunków finansowania poszczególnych projektów. Ekolodzy nieodpłatnie udzielają konsultacji klientom banku, tak aby przygotowany projekt inwestycji proekologicznej spełniał wymogi techniczne i prawne. Bank dokonuje oczywiście również oceny ryzyka projektu i możliwości spłaty zobowiązań z przyszłych wpływów.

e) Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013

Wśród programów pomocowych można również wskazać na Regionalne Programy Operacyjne (RPO). Podobnie jak opisane Programy Operacyjne stanowią one zbiór priorytetów, w ramach których przewidziane są różne działania, na które RPO przewiduje możliwość dofinansowania. W związku z tym, że Regionalne Programy Operacyjne różnią się zarówno w priorytetach, działaniach jak i możliwym do uzyskania dofinansowaniu w zależności od województwa, dla którego zostały sporządzone, dokładne informacje znajdują się na stronach internetowych poszczególnych Samorządów Województw⁴.

⁴ Odesłanie do poszczególnych regionalnych programów operacyjnych znajduje się na stronie: www.mrr.gov.pl

7. Działalność informacyjno – edukacyjna w zakresie budowy i eksploatacji instalacji biogazowni rolniczych

Istotnym czynnikiem społecznym spowalniającym rozwój biogazowni rolniczych jest brak wiedzy o procesach i technologiach wytwarzania i zagospodarowania wytworzonego biogazu rolniczego, procedurach postępowania przy lokalizacji inwestycji, dostępie do technologii i źródeł finansowania, jak i z braku znajomości problematyki w administracji publicznej. Dotyczy to przede wszystkim niewystarczającego upowszechniania stosownych programów edukacyjnych w ośrodkach naukowych oraz utrudniony dostęp do wiedzy na temat istniejących i przyszłościowych technologii rozwoju biogazowni.

Realizacja dokumentu wymaga zatem dotarcia do wielu grup społecznych. Zadanie to wymaga przeprowadzenia szeroko zakrojonej akcji informacyjno-edukacyjno-promocyjnej, która powinna wyjaśnić zasadność realizacji Kierunków oraz rozwiać stereotypy i bariery społeczne, w tym wynikające z obaw i zagrożeń związanych z wytwarzaniem biogazu. Realizacja tego zadania będzie oparta o materiały, programy edukacyjne i publicystyczne oraz szkolenia i seminaria. W jej realizacji uczestniczyć będą ośrodki naukowo-szkoleniowe, pracownicy właściwych resortów, ośrodków doradztwa rolniczego, jednostki badawcze i dydaktyczne oraz media. Niezwykle istotne, w świetle działań mających na celu dynamiczny rozwój budowy instalacji biogazowych, jest podjęcie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do poszczególnych grup zainteresowanych inwestorów.

7.1. Działania adresowane do społeczeństwa

Działania skierowane do społeczeństwa będą polegać na:

- a) opracowaniu i rozpowszechnieniu informacji (telewizja, radio, Internet) o biogazowniach w kontekście korzyści środowiskowych, jak również wpływu na zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenie wykorzystania lokalnie dostępnych źródeł energii;
- b) organizowaniu konkursów wiedzy wśród dzieci i młodzieży dotyczących tematyki biogazowni i ich korzystnego wpływu na środowisko.

Odpowiedzialni za powyższe działania: ministrowie właściwi do spraw gospodarki, do spraw środowiska, do spraw rolnictwa, do spraw nauki i szkolnictwa wyższego (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrom), kuratorzy oświaty.

7.2. Działania adresowane do rolników i producentów rolnych

Działania skierowane do rolników i producentów rolnych przewidują:

- a) opracowanie i rozpowszechnienie przewodnika dotyczącego zasad i kosztów budowy biogazowni, jej korzyści dla środowiska i zużycia energii w gospodarstwie a także procedur administracyjnych, jakie musi przejść potencjalny inwestor. Ponadto przewodnik ten będzie także rozpowszechniał wiedzę dotyczącą możliwości współfinansowania tego typu przedsięwzięć ze środków unijnych i krajowych;
- b) opracowanie programów informacyjnych dla rolników o możliwościach i korzyściach płynących z produkcji i wykorzystywania biogazu wraz z propozycjami harmonogramu jego wdrażania i związanymi z tym zadaniami dla rolników;
- c) udostępnienie czynnych biogazowni, w których rolnicy i producenci rolni, zainteresowani ich budową, będą mogli zapoznać się z ich działaniem oraz wynikającymi korzyściami;
- d) zorganizowanie cyklu szkoleń oraz wykładów dla rolników i producentów rolnych z zakresu tematyki związanej z instalacjami biogazowymi oraz wykorzystaniem lokalnych źródeł energii.

Odpowiedzialni za powyższe działania: minister właściwy do spraw rolnictwa (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrowi), Krajowa Rada Izb Rolniczych.

7.3. Działania adresowane do samorządów i przedsiębiorców

Działania skierowane do jednostek samorządowych oraz innych przedsiębiorców winny zapewnić:

- a) przygotowanie programu informacyjnego poświęconego budowie biogazowni rolniczych i związanymi z tymi zadaniami dla służb ochrony środowiska i przyrody na wszystkich szczeblach samorządowych;
- b) udostępnienie czynnych biogazowni, w których zainteresowani przedstawiciele gmin, samorządów, zainteresowani ich budową, będą mogli zapoznać się z zasadami ich działania;
- c) zorganizowanie cyklu wykładów oraz konferencji tematycznych dla gmin, samorządów, przedsiębiorców i innych zainteresowanych, z zakresu tematyki związanej z instalacjami biogazowymi oraz wykorzystaniem lokalnych źródeł

energii (np. zrealizowanie filmów popularyzujących budowę biogazowni rolniczych).

Odpowiedzialni za powyższe działania: minister właściwy do spraw rolnictwa oraz do spraw środowiska (przy współudziale agencji i instytucji podległych ministrom).

8. Działania pozostałe

8.1. Realizacja i aktualizacja Kierunków

Za koordynację realizacji dokumentu odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw gospodarki. Ministrowie właściwi do przedstawienia propozycji zmian w przepisach prawnych oraz stosownych działań, nie później niż w ciągu 1 roku od daty przyjęcia dokumentu przez Radę Ministrów, rozpoczną stosowne procedury legislacyjne oraz odpowiednie działania. Źródłami finansowania poszczególnych działań Kierunków, z wyjątkiem tych, w których zostało to szczegółowo określone, będą środki finansowe zagwarantowane w budżetach właściwych dysponentów tych środków.

Instytucje i jednostki odpowiedzialne za wdrażanie dokumentu są zobligowane do monitorowania, w zakresie właściwości, postępów jego wdrażania oraz realizacji. Monitorowanie opiera się na przygotowywanej, na zakończenie każdego roku kalendarzowego, informacji nt. stanu wprowadzania stosownych działań. Informacje takie przygotowują poszczególne resorty zaangażowane w realizację Kierunków. Ponadto stosowne dane będą pochodziły z okresowych raportów przygotowywanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, Prezesa Agencji Rynku Rolnego, i ewentualnie organizacji pozarządowych (izb i stowarzyszeń zajmujących się rozwojem wykorzystania OZE). Informacje te przekazywane są do ministra właściwego do spraw gospodarki, który czuwa nad terminowością realizacji założonego harmonogramu.

Monitoring ten jest niezbędny do oceny:

- a) stopnia realizacji założeń dokumentu;
- b) promocji wykorzystania lokalnych odnawialnych źródeł energii;
- c) promocji rozwoju biogazowni opartych w szczególności o surowiec pochodzenia rolniczego;
- d) opłacalności ekonomicznej procesu eksploatacji biogazowni;
- e) wpływu na realizację celów związanych z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych i poprawą stanu bezpieczeństwa energetycznego.

Wyniki monitoringu będą stanowiły podstawę do dokonywania bieżącej oceny oraz aktualizacji i modyfikacji dokumentu zgodnie z potrzebami.

8.2. Organy odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań Kierunków

Rodzaj działania	Organ odpowiedzialny
Działania badawcze oraz informacyjno – edukacyjne	Ministrowie właściwi do spraw gospodarki, do spraw środowiska, do spraw rolnictwa, do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, kuratorzy oświaty
Rozwiązania w zakresie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko	Minister właściwy do spraw gospodarki oraz do spraw rozwoju regionalnego
Rozwiązania w zakresie prawa energetycznego	Minister właściwy do spraw gospodarki
Rozwiązania z zakresu gospodarowania i wykorzystania obszarów Europejskiej sieci ochrony przyrody Natura 2000 oraz w zakresie odpadów.	Minister właściwy do spraw środowiska
Rozwiązania w zakresie nawozów i nawożenia, upraw energetycznych	Minister właściwy do spraw rolnictwa
Projekty badawcze związane z biogazowniami rolniczymi	Minister właściwy do spraw nauki i szkolnictwa wyższego